Nidden
og det moderne Litauen

En europæisk kunstnerkoloni i forandring

Tidslinje

©Museumsberg Flensburg

Statslige tilhørsforhold Niddens/Nidas

De statslige grænser inden for Europa har gennem århundrederne ofte ændret sig. Den region, hvor Nidden/Nida ligger, har flere gange skiftet statslig tilhørsforhold.

Oversigt

indtil 1525	Den Tyske Ordens stat (Preussen)
1525 – 1871	Hertugdømmet, senere Kongeriget Preussen
1871 – 1918	Det Tyske Kejserrige, provinsen Østpreussen
1919/20 – 1923	Memelland under Folkeforbundets mandat, fransk administration
1923 – 1939	Litauen (det autonome Memel-område)
1939 – 1945	Det Tyske Rige, provinsen Østpreussen
1945 – 1990	Den Litauiske Socialistiske Sovjetrepublik inden for Sovjetunionen
siden 1990	Republikken Litauen

©Museumsberg Flensburg

Nidden gennem tiderne

Nidden, på litauisk Nida, har siden middelalderen hørt til det preussiske område og har med nogle afbrydelser været en del af Litauen siden 1923. Kun fire kilometer mod syd ligger grænsen til den russiske oblast Kaliningrad. Historien om denne multietniske region er præget af hyppige skift i statslig tilhørsforhold og af nationalismens voksende indflydelse siden det 19. århundrede.

Før 1525: Ordenens stat

13. århundrede	Den Tyske Orden og Sværdbrødreordenen erobrer området. Memelburg opføres, og Memel/Klaipėda grundlægges.
1328	Regionen indlemmes fuldstændigt i Ordenens stat i det historiske Preussen.
1385	Nida nævnes for første gang som »Noyden / Noyken« i dokumenter fra Den Tyske Orden.
1422	Freden ved Melnosøen fastlægger grænsen mellem Preussen og Litauen.
15. århundrede	Kurlandere bosætter sig i området. Deres sprog ligger tæt op ad det lettiske.

©Museumsberg Flensburg

Hertugdømmet og Kongeriget Preussen

1525 til 1871

1525	Den sidste stormester, Albrecht, omdanner ordenens stat til det verdslige hertugdømme Preussen.
16. til 18. århundrede	Tysk og litauisk er kirkesprog i den lutherske menighed. Siden det 18. århundrede har tysk også været embedssprog. På grund af tilsandning flyttes landsbyen flere gange.
1646	Kurfyrsten beordrer oprettelsen af en hovedpostlinje mellem Cleve (ved Nedre Rhinen) og Memel. Som første etape indrettede postmesteren rytterposter fra Danzig til Königsberg og over sandbankerne til Memel.

©Museumsberg Flensburg

Det Tyske Kejserrige

1871 til 1918

1871	Nidden/Nida bliver en del af Kejserriget i forbindelse med dets grundlæggelse og har 515 indbyggere.
1872	Som led i Kejserrigets sprogpolitik, der har til formål at integrere ikke-tyske mindretal i nationen, bliver tysk det eneste undervisningssprog.
1888	Den nygotiske evangeliske kirke opføres.
1897	Ifølge folketællingen taler 564 indbyggere stadig lettisk eller nehrungskurisk i dagligdagen.
1905	Landsbyen har 803 indbyggere.

©Museumsberg Flensburg

Folkeforbundets mandat i Litauen

1919 til 1939

1919/1920	Versailles-traktaten adskiller Memelland fra Østpreussen uden afstemning og placerer det under Folkeforbundets mandat. Nida/Nidden hører herunder. Grænsen til den del af Østpreussen, der forblev under Det Tyske Rige, forløber få kilometer sydligere ved Parnidis-klitten.
10. januar 1920	Som led i Kejserrigets sprogpolitik, der har til formål at integrere ikke-tyske mindretal i nationen, bliver tysk det eneste undervisningssprog.
Januar 1923	Med traktatens ikrafttræden overtager Frankrig forvaltningen af Memelland.
16. februar 1923	Ambassadørkonferencen anerkender Litauens overtagelse og overdrager suveræniteten til landet.
Maj 1924	Memel-konventionen bekræfter tilknytningen til Litauen. Den sikrer Memelland autonomi inden for landet.

©Museumsberg Flensburg

Det Tyske Rige

1939 til 1945

20.–23. marts 1939	Under et ultimatum tvinger Det Tyske Rige Litauen til at afstå Memelland. Den 23. marts underskrives statskontrakten.
1. september 1939	Med den tyske invasion af Polen begynder Anden Verdenskrig.
1944	Befolkningen flygter næsten fuldstændigt mod vest for at undslippe Den Røde Hær.
Februar 1945	Sovjetiske tropper besætter Nidden/Nida. Kirken og fiskernes kirkegård ødelægges, og talrige malerier og vidnesbyrd fra kunstner-kolonien går tabt.

©Museumsberg Flensburg

Sovjetunionen

1945 til 1990

1945	Memelland bliver en del af den Litauiske SSR. Med den tyske invasion af Polen begynder Anden Verdenskrig.
Indtil 1961	Den Kuriske halvø er et militært spærreområde, som kun kan besøges med særlig tilladelse. Der finder en genbosættelse sted, hovedsageligt med litauere.

©Museumsberg Flensburg

Republikken Litauen

Siden 1990

1990	Litauen bliver igen uafhængigt. Genopbygning og turisme præger udviklingen.
1995	I Thomas Manns sommerhus indrettes der et museum og et kulturcenter.
Siden 1997	Der afholdes hvert år internationale sommerfestivaler og seminarer. I dag: Nida er med sine 1.500 fastboende indbyggere den største by på den Kuriske halvø og hjemsted for kommunen Neringa

©Museumsberg Flensburg